

Statligt såddkapital ger för dåligt resultat

Dagens industri den 25 mars 2006

Extern finansiering är ofta nödvändig för småföretag och uppfinnare som vill kommersialisera sina uppfinningar eller idéer. Det är dock svårt för potentiella finansiella aktörer, med ofullständiga insikter i ämnesområdet, att välja ut lovande projekt. Staten har därför tagit på sig en stor del av den externa finansieringen och ger till exempel bidrag och lån med mjuka villkor till småföretag och uppfinnare i såddfasen.

Lånen skrivs av om kommersialisering inte sker eller om den misslyckas.

Dessa villkor skapar små incitament för kommersialisering. Baserat på en detaljerad databas över svenska patent beviljade till småföretag och uppfinnare 1998 har jag undersökt utfallet av den statliga finansiering som getts av bland annat Nutek och Stiftelsen Innovationscentrum. Denna finansiering uppgick till drygt 200 miljoner kronor årligen på 1990-talet. Statistiska skattningar visar att patent med mjuk statlig såddfinansiering har lägre sannolikhet att kommersialiseras eller förnyas än jämförbara patent utan sådan finansiering. Patent med statlig såddfinansiering har dessutom sämre vinstutfall då de kommersialiseras.

Projekt med mer marknadsanpassade statliga lån förnyas dock och har ungefär samma vinstutfall som genomsnittet. Det dåliga utfallet beror således på utformningen av finansieringsvillkoren snarare än på att staten generellt sett skulle välja ut projekt med dåliga förutsättningar.

Ett förslag är därför att staten måste vara tuffare med lånevillkoren och uppföljningen av såddfinansieringen. Det bör till exempel vara återbetalningsplikt på alla statliga lån. Man kan dock inte avskaffa denna typ av statlig finansiering, eftersom det i dag är ont om privata alternativ. Studien visar att antalet patentprojekt med statlig finansiering under såddfasen var nästan tre gånger fler än antalet projekt med finansiering från riskkapitalister eller affärsänglar. Privata riskkapitalbolag med anställd personal investerar sällan mindre än 5 Mkr i enskilda projekt – betydligt mer än vad de flesta projekt behöver i såddfasen.

En viktig uppgift för staten bör vara att främja framväxten av affärsänglar, erfarna och lokalt förankrade privatpersoner, som kan gå in tidigt i små projekt. Dessa har lokal kännedom och därmed lägre kostnader för att hitta lovande projekt.

De kan även bidra med kontaktnät och inte minst kompetens i form av företagsledning, marknadsföring och juridik. Privata aktörer har dessutom större incitament att hitta bra projekt, eftersom de investerar sina egna pengar. En åtgärd vore att ändra reglerna för beskattning av fåmansbolag; nu beskattas en stor del av vinsten för aktiva delägare som inkomst av tjänst. En förskjutning mot beskattning av kapital skulle göra det lättare för erfarna affärsänglar att gå in i olika projekt.

Reavinstskatten på onoterade aktier skulle vidare kunna begränsas eller skjutas upp ungefär som i England. Slutligen är privat förmögenhetsbildning viktig för att få affärsänglar. Enligt flera internationella studier samvarierar privat förmögenhetsfördelning positivt med entreprenörskap och nyföretagande. I Sverige finns ju dock, till skillnad från i andra länder,

fortfarande en förmögenhetsskatt som hämmar framväxten av privata förmögenheter.

Roger Svensson, docent, Industrins utredningsinstitut